

Nógv fáa seinárin av koronu

Fleiri teirra, ið finga korona fyri einum hálvum ári síðani, eru enn ávirkaði av sjúkuni. Nøkur eru enn trong fyrri andanum, og nøkur hava enn ikki fingið lukti- ella smakkisansin aftur. Tað vísa kanningar av seinárinum av koronu, ið føroyskir granskarar hava gjørt.

Eftir Dagmar Joensen-Næs

Tá koronafarsóttin rakti landið í vár, høvdu læknar og myndugleikar úr at gera at royna at fáa tamarhald á stöðuni. Men granskarar sóu skjótt, at tað eisini var umráðandi beinanvegin at tryggja, at tað bar til at granska í hesi nýggju ókendu sjúkuni í Føroyum.

Øll tey 187, ið vórðu smittað og sett í sóttarhald í vár, vórðu spurð, um granskarar seinni kundu seta seg í samband við tey

Læknar hildu neyvt eyga við, hvørji sjúkueyðkenni fólk høvdu,

sum sótu í sóttarhaldi. Øll vórðu uppringd annan hvønn dag og spurð, hvussu tey kendu seg.

Tað var ymiskt, hvussu nógv og hvussu ring sjúkueyðkennini vóru. 11% høvdu als eingi sjúkutekin. Fleiri høvdu bert mild sjúkueyðkenni. Bert nøkur heilt fá gjørdust so sjúk, at tey máttu innleggjast

UPPRINGD EFTIR SÓTTARHALD

Tey, sum høvdu givið loyvi til, at granskarar kundu seta seg í samband við tey, vórðu kontaktað, eftir at tey vórðu loyst úr sóttarhaldi-

inum. 180 svaraðu ja at luttaka í granskingarverkætlan um sjúkueyðkenni og seinárin av koronu. Læknar og læknalesandi frá granskingartoyminum ringdu síðani til tey fleiri ferðir og spurdu, um tey framvegis høvdu sjúkueyðkenni.

- Vit hava fylgt teimum, til 6tey eingi sjúkueyðkenni høvdu meira, ella í onkrum føri til stöðan var stabil, hóast tey enn høvdu sjúkueyðkenni. Vit hava havt millum eina og seks samrøður við tey, sigur Maria Skaalum Petersen, sum hevur staðið fyri granskingarverkætlanini um sjúkutekin og seinárin av koronu í Føroyum saman við Pál Weihe, yvirlækna.

Meðan tey vóru sjúk, vórðu fólk spurð um fimm sjúkueyðkenni, men í sambandi við granskingarverkætlanina vórðu tey spurð um fleiri sjúkueyðkenni afturat.

- Sjúkan var nýggj, og í fyrstani vistu vit ikki so nógv um, hvørji sjúkueyðkennini vóru. Men tá vit fóru í gongd við granskingarverkætlanina, vistu vit meira um sjúkueyðkennini. Nú eru tilsamans 18 sjúkueyðkenni, sum fólk verða spurð um, og tey verða eisini spurð, um tey hava havt onnur sjúkueyðkenni enn tey, ið eru á okkara lista.

Maria Skaalum Petersen hevur síðani greinað sjúkueyðkennini.

- Tey mest vanligu sjúkueyðkennini í byrjanini vóru møði, fepur og høvuðpína. Tað eru sjúkueyðkenni, sum líkjast vanligari influensu. Men so finga vit eisini fleiri fráboðanir um, at fólk høvdu mist smakki- ella luktisansin, sum eisini kom fram í útlandinum. Tað er ikki eitt eins vanligt sjúkueyðkenni.

- Hjá onkrum var manglandi smakki- og luktisansur tað fyrsta, tey lögdu merki til, og tað, sum fekk tey at fara at lata seg kanna, sigur hon.

NÓGV HAVA SEINÁRIN

Í september vórðu øll, sum vórðu smittaði í vár og luttóku í granskingarverkætlanini, boðin til heilsukanning á Deildini fyri Arbeids- og Almannaheilsu. Har verða millum annað lungu, hjarta, sjón og hoyrn og smakki- og luktisansur gjølla kannað.

- Kanningarnar eru ikki lidnar

- Hóast hált á nú er liðið, síðani tey fyrstu gjørdust sjúk av koronu, so eru nógv enn ávirkaði av sjúkuni. Fleiri kenna seg móð ella trong, og fleiri hava enn ikki fingið smakki- ella luktisansin aftur, sigur Maria Skaalum Petersen, ið hevur granskað seinárin av koronu.

enn, men tað er greitt, at hóast hált á nú er liðið, síðani tey vóru sjúk, so eru nógv enn ávirkaði av sjúkuni, kanska beint undir helvtin. Fleiri kenna seg móð ella trong, og fleiri hava enn ikki fingið serliga smakkisansin aftur.

- Tað er vanligt at hava eftirárin av eini influensu í eina tíð, men ikki í eitt hált á, sum vit síggja í fleiri førum við koronu. Allarhelst fáa fólk smakkisans og annað aftur,

- Hjá okkum fylgja vit øllum neyvt, uttan mun til hvussu sjúk tey hava verið. Okkara kanningar kunnu tí vísa, hvørji seinárin kunnu vera hjá fólki, sum ikki hava verið álvarsliga sjúk.

- Vit hava onga vitan um hetta frammanundan, og tað er bæði ein fyrimunur og ein vansi hjá okkum sum granskarum. Tað er spennandi, tí vit eru við til at skapa vitan, men tað er eisini trupult, tí vit hava ikki

SJÚKUEYÐKENNI HJÁ FYRSTU KORONUSJÚKLINGUM

Undir sjúku		Seinárin	
møði	73%	møði	29%
fepur	66%		
kuldaskjálvtar	59%		
vantandi smaksans	58%	vantandi smakkisans	15%
vantandi luktisanss	56%	vantandi luktisans	24%

men vit kunnu einki siga við vissu enn.

- Onnur seinárin sum vánaligt minni og vantandi evni at hug-savna seg hava eisini verið nevnd, men tað er ov tíðliga at siga nakað um tað enn, sigur Maria Skaalum Petersen.

- Kanningar av seinárinum av koronu verða gjørdar nógva staðni í heiminum, men ofta kanna tey bert fólk, sum hava verið innløgð. Aðrar granskingarverkætlanir av hesum slagi viðgera tí seinárin hjá fólki, ið eru nógv verri fyri.

royndir hjá øðrum at byggja á, sigur Maria Skaalum Petersen.

Úrslitini av kanningunum av teimum fyrstu koronasjúklingum eru nú send til eftirmetingar hjá vísindaligum tíðarriti. Samstundis halda kanningarnar í Føroyum fram.

- Vit halda fram at fylgja teimum, sum framvegis hava árin av at hava havt korona fyri hálvum ári síðani, og vit fylgja eisini teimum, sum síðani eru blivin rakt av korona, sigur Maria Skaalum Petersen.

181 fólk, sum vórðu smittað við koronu í vár, hava luttikið í granskingarverkætlan um seinárin. Tey vórðu øll boðin til heilsukanning á Deildini fyri Arbeids- og Almannaheilsu í heyst.